

UiO • Institutt for lærerutdanning og skoleforskning
Det utdanningsvitenskapelige fakultet

Fremmedspråk i skolen. Motivasjon for å begynne og fortsette med språket

Debora Carrai, ILS, UiO

Hva trenger elevene for å lære et fremmedspråk?

- Trenger de ekstra vitaminer?
- Eller trenger de:
 - En god lærer
 - Læringsstrategier
 - Motivasjon
 - ...?

Plan

- Litt om motivasjonsbegrepet
- Motivasjon for å begynne med et fremmedspråk
 - De faktorene som synes å ha størst betydning for elevenes fagvalg på ungdomstrinnet
 - Det som skiller de ulike fremmedspråkelevne når det gjelder disse faktorene
- Motivasjon for å fortsette/slutte med språket
 - De faktorene som i størst grad kan predikere elevenes tilfredshet med det språket de har valgt
 - De faktorene som er viktige for at elevene slutter
- Kan lærerne bidra til elevenes motivasjon?

Hvor kommer informasjonen fra?

Et forskningsprosjekt om motivasjon og andre faktorer involvert i elevenes fagvalg og tilfredshet med faget

Omfang:

-Prepilot: 20 elever (10. trinn) til undersøkelsen (+ 6 av dem på intervju)

-Pilot: 189 elever (9. trinn) fra tre skoler fra ulike deler av Østlandet

- Hovedundersøkelsen:

- Systematisk tilfeldig utvalg (sannsynlighetsutvalg)
- 1521 elever (9. trinn) fra 25 skoler i ulike deler av landet (17 fylker)
- Svarrate på over 69 %
- Innfrir kriteriene for representativitet og for generalisering av resultatene

Spørsmålene i spørreskjemaet

44 spørsmål (186 variabler med bakgrunn i Garners *AMTB*)
(Gardner, 1985):

- Noen felles for alle
- Noen bare til fremmedspråkelevne
- Noen bare til fordypningsfagelevne

Innhold:

- Bakgrunnsvariabler og rammefaktorer
- Variabler knyttet til læreren, læring, undervisning og tilpasning
- Variabler knyttet til selvdisiplin og elevenes «profesjonalitet»
- Motivasjonsvariabler

Analysemetoder

- Sammenligning av prosentfordeling for hvert spørsmål
- Faktoranalyse
 - lage sumskår og kunne bruke konstrukter i stedet for mange spm
- Reliabilitet av konstruktene (Cronbachs α)
- Korrelasjoner (Pearson r)
- Enkel regresjonsanalyse

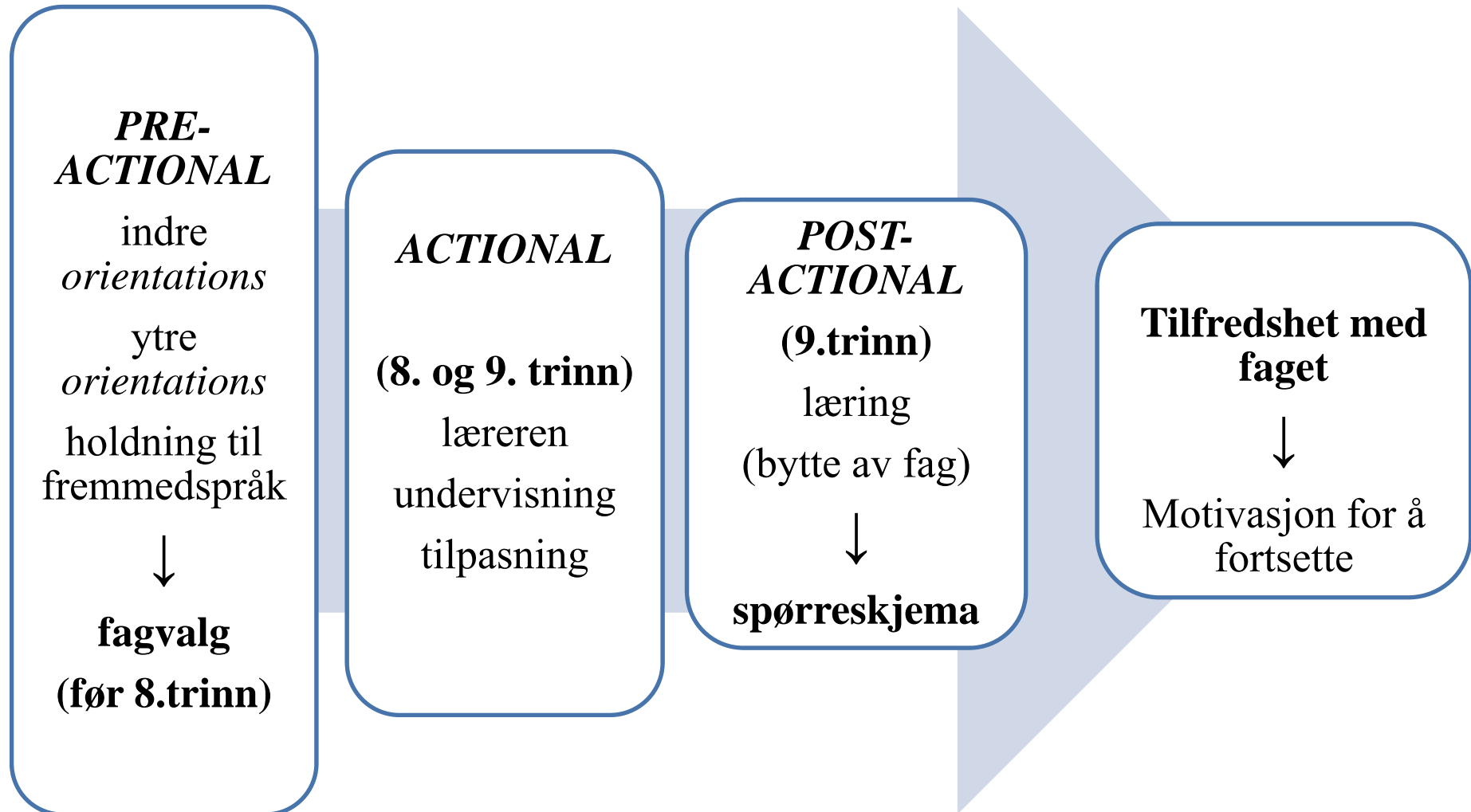
Mellom ungdomstrinnet og vgs

- Forskningsresultatene gjelder for ungdomstrinnet
- Forskjeller mellom ungdomstrinnet og vgs på:
 - Konkurrerende fag
 - Mulighet til å bytte
- Likevel → Ganske stor relevans for og overførbarhet til vgs pga:
 - Motivasjonens betydning
 - Læreplanen
 - Lærers rolle

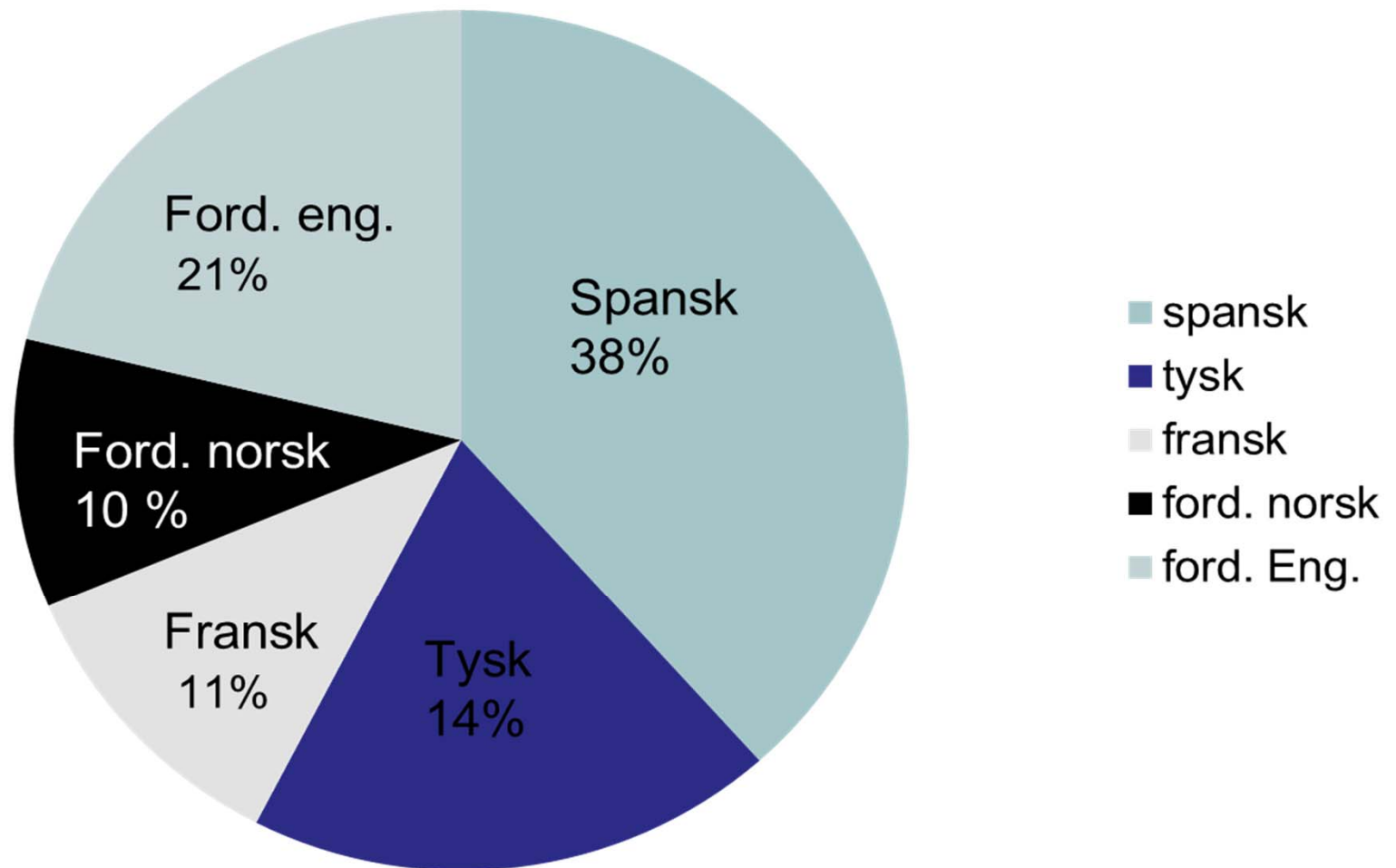
Motivasjonsbegrepet

- «Effort, desire and attitude towards learning» (Gardner, 1985)
- Det tradisjonelle skillet *indre/ytre* motivasjon (Deci & Ryan, 1985; Pae, 2008)
- «Drivkraft som har betydning for atferd: både for retning, intensitet og utholdenhet» (Skaalvik & Skaalvik, 2003)
- Motivasjonens utvikling over tid (*process model of L2 motivation*) (Dörnyei & Ottó, 1998):
 - *Pre-actional motivation*
 - *Actional motivation*
 - *Post-actional motivation*

Tidsperspektiv i prosjektet

Fagfordeling av elevene i utvalget

Generelle funn

- *Gender gap:*
 - Flere jenter i fransk og spansk, flere gutter i tysk
 - Flere jenter enn gutter velger og beholder fremmedspråk
- Forskjeller i rammefaktorer:
 - Antall elever
 - Lærerbytte
- Store forskjeller mellom elevene i de ulike språkgruppene
- Lite frafall: Ca. 90 % av elevene har beholdt sitt fag
 - Tysk er det faget som mister flest elever i utvalget
 - Spansk er det faget som mister flest elever på landsbasis

Del 1: Motivasjon for å begynne

Faktorer med størst betydning for elevenes valg av fremmedspråk

- Eksterne faktorer (miljøet rundt elevene):

- Offisielle informasjonskanaler: Rådgiverne på skolen m.fl.
 - Feil eller mangelfull informasjon før valget
- Uformelle informasjonskilder: Familie og venner er de viktigste

- Interne (personlige) faktorer:

- Indre motivasjonsfaktorer
- Generell holdning til fremmedspråk
- Ytre motivasjonsfaktorer(*fritid/jobb*)

Indre motivasjon

	Fransk	Spansk	Tysk
<i>Jeg liker lyden av selve språket</i>	85 %	69 %	43 %
<i>Jeg har et godt inntrykk av de som har dette språket som morsmål</i>	73 %	73 %	53 %
<i>Fremmedspråk er et morsomt fag</i>	70 %	67 %	63 %
<i>Fremmedspråk er interessant</i>	80 %	79 %	61 %

- **Franskelevne** er de mest indre- orienterte, etterfulgt av **spanskelevne**. Forskjellen med tyskelevne er signifikant ($p < .05$)
- Konstruktet har veldig god reliabilitet ($\alpha = .83$)

Ytre motivasjon

	Fransk	Spansk	Tysk
<i>Jeg kan bruke fremmedspråket i videre studier</i>	79 %	83 %	83 %
<i>Jeg kan bruke språk i jobbsammenheng</i>	75 %	70 %	79 %
<i>Dette språket kan hjelpe meg når jeg er på ferie</i>	92 %	97 %	88 %
<i>Når jeg er i utlandet, liker jeg å kunne språket eller gjøre meg forstått</i>	88 %	92 %	85 %

- **Tyskelevnene** viser en sterkere tendens til ytre- jobbrelatert motivasjon, men **spanskelevnene** er også sterkt ytre motiverte
- Begge konstruktene *Ytre-orientation-fritid* ($\alpha=,76$) og *Ytre- orientation-jobb* ($\alpha=,75$) har god reliabilitet

Generell holdning til fremmedspråk

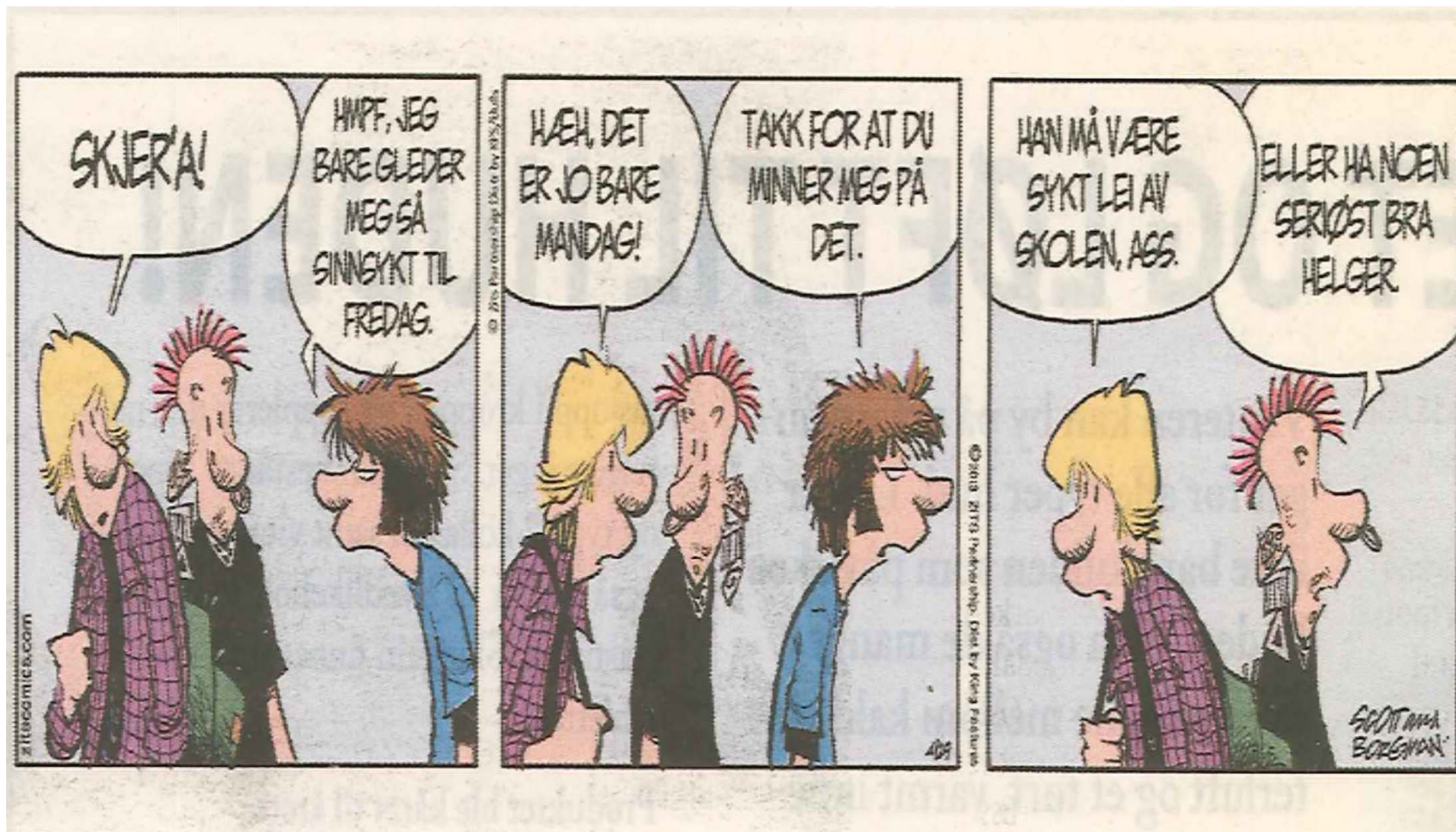
	Fransk	Spansk	Tysk
<i>Jeg ønsker å kunne flere fremmedspråk</i>	75 %	67 %	65 %
<i>Jeg er interessert i språk og kultur fra andre land</i>	74 %	66 %	58 %
<i>Det er viktig for meg å komme i kontakt med mennesker og oppleve andre kulturer</i>	67 %	65 %	58 %

- **Franskelevne** har den mest positive holdningen til fremmedspråk, etterfulgt av spanskelevne. Forskjellen med de andre elevene er signifikant ($p < .05$)
- Konstruktet har god reliabilitet ($\alpha = ,78$)

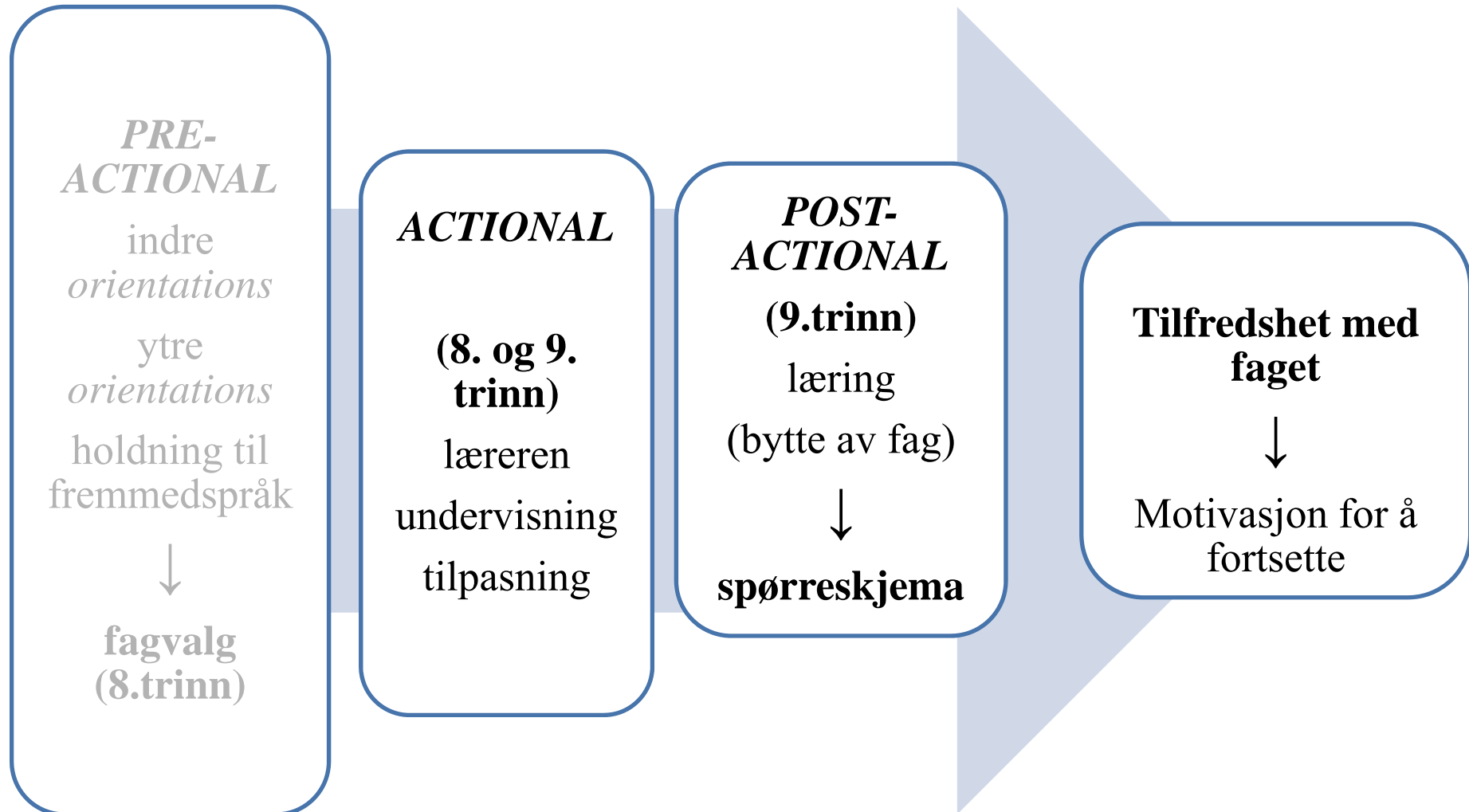
Oppsummering om motivasjonsfaktorer

- Franskelevnene ser ut til å være de mest indre motiverte, men spanskelever skårer også veldig høyt.
- Tyskelevnene ser ut til å være mye mindre indre motiverte, men er derimot de mest ytre motiverte når det gjelder jobbrelaterte faktorer
- **Overraskelse!** Spanskelever er også ganske ytre motiverte, og er de mest motiverte når det gjelder å bruke språket i fritiden.

Del 2: Motivasjon for å fortsette

Tidsperspektiv i prosjektet

Tilfredshet med fremmedspråket

<i>Hvor fornøyd er du med det faget du har i år?</i>	Fransk	Spansk	Tysk
Ikke fornøyd i det hele tatt	11 %	18 %	13 %
Passe fornøyd	57 %	51%	57 %
Veldig fornøyd	33 %	31 %	29 %

-**Franskelevne** er de mest fornøyde

-**Spanskelevne** har den største prosentandelen av negative svar (18 %).

- Store og signifikante kjønnsforskjeller ($p < .05$).

Undervisning

<i>Hvor godt liker du undervisningen i det faget du har valgt?</i>	Fransk	Spansk	Tysk
Dårlig	14 %	20 %	15 %
Sånn passe	28 %	36 %	35 %
Ganske godt	43 %	31 %	36 %
Veldig godt	15 %	13 %	13 %
Misfornøyde	42 %	56 %	51 %
Fornøyde	58 %	44 %	49 %

- **Franskelevene** er de mest fornøyde
- **Spanskelevene** er de minst fornøyde og skiller seg ut, fordi forskjellene er signifikante ($p < .05$). De viser:
 - Den største prosentandelen av negative svar: 56 %
 - Den største prosentandelen av svaret "dårlig": 20 %

Læreren

<i>Hvor godt liker du lærerens måte å undervise på?</i>	Fransk	Spansk	Tysk
Dårlig	15 %	19 %	13 %
Sånn passe	26 %	33 %	33 %
Ganske godt	42 %	31 %	39 %
Veldig godt	18 %	16 %	15 %
Misfornøyde	41 %	52 %	46 %
Fornøyde	59 %	48 %	54 %

- **Spanskelevne** viser den største prosentandelen av negative svar (52 %) og av svaret *dårlig* (19 %)

-Forskjellene mellom spansk- og franskelever er **signifikante** ($p < .05$)

Tilpasning av undervisning

<i>Hvor godt føler du at undervisning er tilpasset ditt nivå?</i>	Fransk	Spansk	Tysk
Dårlig	14 %	15 %	13 %
Sånn passe	30 %	34 %	26 %
Ganske godt	43 %	40 %	52 %
Veldig godt	12 %	12 %	10 %
Misfornøyde	44 %	49 %	38 %
Fornøyde	56 %	51 %	62 %

- **Fransk-** og **tyskelevne** er ganske fornøyde med tilpasning av faget til deres nivå
- Ca. halvparten av **spanskelevne** er misfornøyde

Læring- og mestringsfølelse

<i>Hvor godt føler du at du lærer det faget du har valgt?</i>	Fransk	Spansk	Tysk
Dårlig	12 %	16 %	14 %
Sånn passe	36 %	38 %	31 %
Ganske godt	41 %	32 %	43 %
Veldig godt	11 %	14 %	11 %
Misfornøyde	48 %	54 %	45 %
Fornøyde	52 %	46 %	55 %

- **Spanskelevnene** er de som opplever minst læring.
- **Spanskelevnene** er også den gruppen med størst forventning om læring (*Hadde du forventet å lære mer?*: 55% ja). Og forskjellen med de andre gruppene er signifikant ($p < .05$)

Sammenheng mellom tilfredshet og *lærerfaktorene*

Tilfredshet: <i>Hvor fornøyd er du med det faget du har i år?</i>	Fransk	Spansk	Tysk
<i>Hvor godt liker du undervisningen i det faget du har valgt?</i>	,65**	,67**	,66**
<i>Hvor godt synes du at undervisningen er tilpasset ditt nivå?</i>	,28**	,33**	,59**
<i>Hvor godt liker du lærerens måte å undervise på i det faget du har?</i>	55**	,56**	,50**
<i>Hvor godt føler du at du lærer det faget du har valgt?</i>	,57**	,65**	,60**

Korrelasjoner uttrykkes i Pearson r , og er signifikante på 0,01-nivå.

Sammenheng mellom tilfredshet og *motivasjon*

Tilfredshet: <i>Hvor fornøyd er du med det faget du har i år?</i>	Fransk	Spansk	Tysk
<i>Indre orientation</i>	,59**	,58**	,54**
<i>Ytre orientation–jobb</i>	,28**	,29**	,30**
<i>Ytre orientation–fritid</i>	,34**	,35**	,41**
<i>Holdning til fremmedspråk</i>	,31**	,27**	,29**

- De indre faktorer har sterkere sammenheng med tilfredshet enn de ytre
- Fransk- og spanskelevne knytter tilfredshet mer til indre enn ytre faktorer
- For tyskelevne er tilfredshet mer knyttet til ytre motivasjon enn for de andre

Korrelasjoner uttrykkes i Pearson r , og er signifikante på 0,01-nivå.

Noen mulige konklusjoner

- Spanskelevne skiller seg ut for å være mindre tilfredse med læreren og egen læring enn fransk- og tyskelevne
- Det finnes en lineær sammenheng mellom «lærerfaktorer» og tilfredshet med faget
 - «Lærerfaktorer» alene kan forklare 48 % av variansen
 - De andre variablene brukt i denne studien kan bidra til å forklare fenomenet enda bedre

Oppsummering (1): De elevene som fortsatte med språket...

- Liker det språket de har valgt
 - Indre eller ytre motiverte
- Trives med læreren
 - Undervisningsmetoder
 - Graden av tilpasning til den enkelte elev
- Føler at de lærer
- Har utviklet gode læringsstrategier

Oppsummering (1): De elevene som fortsatte med språket...

Viser en større grad av **tilfredshet**, noe som har en ganske sterk sammenheng med:

- Indre motivasjonsfaktorer
- Kvaliteten i informasjonen før valget
- Behov for andre valgmuligheter
- Undervisnings- og lærerfaktorer
- Resultater i faget: Lærings- og mestringsfølelse mer enn karakterer
- Vanskelighetsgrad i faget
- Selvdisiplin* og læringsstrategier i faget (*profesjonell elev*)

Oppsummering (2): De elevene som sluttet med språket...

- Kan ha fått feil/mangelfull informasjon om språket
 - Vet ikke hva de skal forvente
 - Velger kanskje av feil grunn?
- Mistrives med undervisningen og/eller læreren
- Sliter med vanskelighetsgraden i faget:
 - Fremmedspråkene blir omtalt som *vanskelig* av 56 % av elevene med fordypning i norsk, og 64 % av elevene med fordypning i engelsk
 - Fordypningsfagene blir omtalt som *lett* av over 80 % av begge grupper

NB: Resultatene kommer fra spørsmål som ble stilt direkte til fordypningsfagelevne som hadde byttet fag

Kan vi (lærere) bidra til elevenes motivasjon?

Vi kan prøve med:

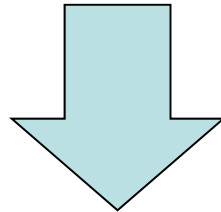
-Metodiske grep:

- Tempo-, metode- og nivå differensiering
- Elevene skal oppleve læring
- Oppmerksomhet til den enkelte elev. Pass på de sterke!

-Relevansen av stoffet

- For elevenes interesse
- For å bidra til autentiske kommunikative situasjoner

-Bevisstgjøre elevene om egne læringsstrategier

Gjør læringsprosessen betydningsfull!

Litteratur

- Carrai, D.(2014).*Fremmedspråk på ungdomstrinnet. En analyse av motivasjon og andre faktorer involvert i elevenes fagvalg og tilfredshet med faget* (doktoravhandling).
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/41477>
- Dörnyei, Z. & Ottó, I. (1998). Motivation in action: A process model of L2 motivation. *Working papers in Applied Linguistics*, 4, 43-69.
- Gardner, R.C. (1985b). *Attitude/Motivation Test Battery: Technical Report*, University of Western Ontario.
- Pae, T-I, (2008), Second Language Orientation and Self-Determination Theory: A Structural Analysis of the Factors Affecting Second Language Achievement, *Journal of Language and Social Psychology*, 27(5), 5-27.
- Skaalvik, E.M. & Skaalvik, S. (2003). *Selvoppfatning, motivasjon og læringsmiljø*. Odda: Tano.